

2. Кулик, Р. Р., Новак Ю.Р. *Методологічні аспекти оцінки ризику в аудиті. Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет, 2018. Том 28. № 1. С. 142-147. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1486/6565656591> (дата звернення 25.11.2022).*

УДК 657.6

Бугай Надія Олександрівна,
*к.е.н., доцент кафедри аудиту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД ФАКТИЧНОГО КОНТРОЛЮ

На сучасному етапі, в умовах дефіциту матеріальних і фінансових ресурсів, організація внутрішнього і зовнішнього контролю є найважливішим елементом системи управління підприємства. Проблемою соціально-економічного розвитку нашого суспільства на сучасному етапі є забезпечення збереження господарських ресурсів, їх раціонального та економічного використання, запобігання невиробничих витрат, сировинних, паливних та інших матеріальних цінностей. А одним з найбільш важливих засобів контролю за збереженням господарських засобів є інвентаризація, в процесі якої перевіряється збереження цінностей і порівнюється фактична їх наявність з даними бухгалтерського обліку.

Фактичний контроль являє собою вивчення фактичного стану об'єктів, що перевіряються, за даними огляду їх в натурі. Повноцінність і неспростовна доказовість первинних документів і облікових записів при необхідності встановлюється за допомогою прийомів фактичного контролю. Тому перевірка, заснована на використанні тільки прийомів документального контролю, по своїй суті, зводилася б до перевірки бухгалтерських документів і облікових регістрів, а не до всебічного вивчення всієї господарської діяльності підприємства. Однак фактичний контроль не може бути всеосяжним через безперервний характер господарських процесів і швидко мінливих господарських ситуацій. Деякі факти господарського життя, а саме – знецінення активів, псування, розкрадання об'єктів, пересортиця, надлишки – не завжди можуть бути зареєстровані в той момент часу, коли вони фактично відбулися. Але зазначені факти господарського життя виявляються в ході проведення інвентаризації і повинні бути задокументовані і відображені в бухгалтерському обліку та звітності. Тому документальний і фактичний контроль не існують ізольовано, а доповнюють один одного. Іноді за бездоганно оформленими документами і записами ховаються розкрадання та інші зловживання.

Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан та оцінка [1].

Одним з найважливіших вимог бухгалтерського обліку є точність і достовірність його показників. Проте, спостерігаються випадки, коли дані обліку розходяться з дійсним станом майна господарюючого суб'єкту. Причинами таких розбіжностей можуть бути зловживання, розкрадання, втрати при транспортуванні, пересортиця запасів тощо. Саме під час інвентаризації ці розбіжності виявляються шляхом звірки фактичних залишків майна або зобов'язань з даними обліку.

Інвентаризація є одним з найбільш поширених значущих прийомів фактичного контролю. За допомогою правильно організованої інвентаризації формуються максимально правдиві дані про реальний фінансовий стан підприємства і про все майно, що знаходиться в його розпорядженні: кількості, стані, в якому воно знаходиться, і правильності його оцінки.

Інвентаризація як метод аудиторської перевірки тісно пов'язана також і з іншими методами й методичними прийомами (способами) – документальною перевіркою, розрахунками, калькуляцією, вибіркою, підсумовуванням результатів, групуванням, систематизацією. Кожен такий метод/спосіб забезпечує застосування подальшого, тому проведення інвентаризації повинно здійснюватися у строгому поєднанні та послідовності з іншими методами.

Отже, певна річ, що інвентаризація виконує контрольну функцію в бухгалтерському обліку господарюючого суб'єкта так як забезпечує повноту і достовірність даних обліку, підвищує відповідальність матеріально відповідальних осіб за збереження ввірених їм цінностей, допомагає визначити втрати, псування, умови зберігання, забезпечити збереження наявної власності. Тому, варто зазначити, що в зв'язку з цим одним з найважливіших завдань аудиту в частині майна є збір аудиторських доказів щодо його наявності та стану за допомогою присутності аудиторів при проведенні інвентаризації майна, яка є найважливішим способом контролю за його збереженням.

За результатами виконання даної процедури аудитори можуть оцінити ризики суттєвого спотворення, ефективність системи внутрішнього контролю. Присутність при проведенні інвентаризації майна може поліпшити розуміння бізнесу господарюючого суб'єкта, надаючи можливість спостерігати за виробничим процесом і отримати докази щодо повноти і оцінки, організації систем обліку і контролю господарюючого суб'єкта.

Щодо висловлення аудитором думки про достовірність бухгалтерського обліку та звітності будь-якого підприємства, то обов'язковим є використання результатів проведеної інвентаризації. Наскільки б не була складною робота з виявлення реальної вартості активів і зобов'язань підприємства на кінець року, можна стверджувати лише одне: без проведення інвентаризації не можна встановити відхилення даних бухгалтерського обліку від фактичних даних, тобто аудиторський звіт перетворюється на нікому не потрібний папірець. Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудиторський звіт – це документ, який підготовлений суб'єктом аудиторської діяльності за результатами аудиту фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) відповідно до міжнародних стандартів аудиту та вимог цього Закону [2]. Однією з проблем на сьогодні є хибна думка

аудиторів про можливість не проведення інвентаризації в ході аудиту, вважаючи, що аудит можливий без неї, що достатньою є інформація з первинних документів, реєстрів обліку, звітів. Невиконання процедур, пов'язаних з інвентаризацією, призводить до помилкових висновків, а отже, й неправильної думки аудитора щодо достовірності показників фінансової звітності. Як наслідок, користувачам не надається інформація щодо фактичної наявності та реальної вартості як активів, так і зобов'язань підприємства, звітність в частині яких підтверджується аудитором.

Є потреба в акцентуванні, що серйозні наслідки може спричинити за собою як не проведення, так і неправильне оформлення результатів інвентаризації. Невірне відображення результатів інвентаризації активів, зобов'язань, доходів, витрат, джерел фінансування діяльності та фактів господарського життя в реєстрах бюджетного обліку та/або їх умисне виключення зі звітності є навмисними недобросовісними діями посадових осіб суб'єкта звітності. Такі дії спрямовані на спотворення, невідображення показників або нерозкриття інформації у звітності, що може ввести користувачів в оману і стає серйозною проблемою при прийнятті економічних, управлінських рішень. З метою забезпечення контролю за повнотою обліку, ефективністю використання та збереження власності, інвентаризація дозволяє оцінити (проаналізувати): врегулювання відповідно до чинного законодавства майнових відносин, пов'язаних з використанням об'єктів нерухомості; дотримання встановленого порядку здачі в оренду активів, стан розрахунків за орендними відносинами, відшкодування витрат на комунальні послуги; систему контролю за дотриманням порядку утримання та використання об'єктів; можливість (факти) незаконного використання або відчуження об'єктів нерухомого майна, вжиття необхідних заходів, що виключають такі зловживання в подальшому; ефективність використання об'єктів та визначення порядку їх подальшої експлуатації для підвищення ефективності; об'єкти нерухомого та рухомого майна, які потребують реконструкції або ремонту, модернізації; дотримання умов зберігання матеріальних запасів і фінансових активів (цінних паперів, грошових коштів).

Таким чином, інвентаризація майна і зобов'язань, особливо перед складанням річної звітності, – процедура обов'язкова, оскільки дозволяє перевірити правильність облікових даних і внести необхідні корективи в облік при виявленні невідповідностей до проведення аудиту. Для того, щоб уникнути допущення помилок фінансової звітності, необхідно вдосконалювати систему бухгалтерського обліку на підприємстві. Даний процес – багатогранний, систематичний і цілеспрямований. У його складі можна виділити кілька важливих етапів, актуальних для будь-якого підприємства: вибудовування і вдосконалення структури служби бухгалтерського обліку; детальне опрацювання положень облікової політики; впровадження сучасних технологій обробки облікової інформації; контроль за безумовним і своєчасним виконанням графіку документообігу; побудова і поліпшення системи внутрішнього контролю; інші етапи (в залежності від встановлюваних керівництвом завдань, масштабів і структури організації, специфіки її діяльності та ін.).

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 23.11.2022).
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 23.11.2022).

УДК 657.6:004.4]:336.225.674

Булкот Ганна Вікторівна,
*к.е.н., доцент кафедри аудиту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОГО Е-АУДИТУ

В час цифровізації та глобалізації без новітніх цифрових технологій, які в останній час систематично використовуються в області податків неможливо працювати з чималою кількістю інформації. Посилений розвиток цифрових технологій вплинув на запровадження у цю сферу е-аудиту. Його використання, безперечно, спрощує обробку податкових інформаційних даних, зменшує часовий проміжок на здійснення податкових перевірок, знижує витрати на адміністрування податків, сприяє результативнішому вияву порушень податкової законодавчої бази. Все перелічене говорить про перспективність активного застосування е-аудиту платників податків в нашій країні. Проте нині інститут електронного аудиту фактично знаходиться на стадії становлення [1, с. 47].

Верховна Рада України схвала зміни до Податкового кодексу та Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо впровадження електронних перевірок (е-аудит).

Ідея впровадження електронного аудиту заключається у розв'язанні таких задач: поліпшування ризик-орієнтованих підходів на до перевіроочній та перевіроочній стадії; підвищення рівня швидкості, точності та результативності результатів перевірок; формування можливостей для платників податків стосовно самостійної перевірки поданого податкового звіту; зниження числа податкових запитів до платників податків; зниження числа податкових правопорушень та судових спорів; зменшення кількості випадків особистих контактів між платником податків та контрольованим органом, зниження рівня впливу людського фактора.

У випадку прийняття змін до податкового законодавства платники податків будуть змушені надавати вказані дані у вигляді стандартного аудиторського файлу (SAF-T) протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

SAF-T (Standard Audit File for Taxation) – це стандартний електронний формат електронного податкового аудиту (е-audit) за допомогою спеціального